

безперервно розширюється. Важливість ігор полягає в тому, що вони виступають самостійним явищем культури і не потребують вироблення штучної мотивації. До того ж ігри мають давню традицію регламентації і творчого перетворення соціальних взаємин у ціннісно-естетичному і функціональному планах.

Аналізуючи сутність ігрових технологій і їх можливості у виховному процесі, дослідники виокремлюють такі їх позитивні ознаки: можливість здійснювати особистісний підхід до кожного учасника завдяки розподілу ролей; детермінація поведінки згідно з прийнятою роллю, що водночас вимагає самостійного прийняття рішення без провокування конфліктної ситуації; колективність роботи учасників, коли “знання, вміння показує не окремий індивід, а вся мікрогрупа, команда, бо рішення виробляється колективно, створюється емоційний мажорний настрій учасників, передумови для формування культури спілкування, поваги до думки іншого” [5: 194].

У формуванні та розвитку всебічної гармонійної особистості школяра важлива роль належить її оточенню, у взаємодії і спілкуванні з яким вона набуває людяності, стає активним творцем соціального та культурного прогресу. У зв'язку з цим перед педагогами постає завдання пошуку такого типу міжособистісних стосунків, який сприятиме найбільш повному й гуманному розкриттю творчих можливостей учасників комунікативного процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. Молодший школяр у виховному просторі міжособистісних взаємин // Початкова школа. – 2000. – № 5. – С.1-5.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. – К.: ВЦ “Академія”, 2006. – 256 с.
3. Немов Р.С. Психологія. – М., 1994. – Кн.1. – 450 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.
5. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч.посіб. / О.М.Пехота, Б.Д.Будак та ін.; За заг. ред. І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. –К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 240 с.

УДК 373.31.036:7.012“3752”

М.В. Ганжа

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ДИЗАЙНУ В УМОВАХ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ

У статті підкреслюється необхідність особливого підходу до планування та організації педагогічної діяльності та діяльності учнів початкових класів у позакласній роботі, використовуючи потенціал дизайну в естетичному вихованні молодших школярів.

The necessity of the special approach to planning and organization of pedagogical activity and activity of students of primary classes in extracurricular work is underlined in the article, using potential of design in aesthetic education of junior schoolchildren.

Педагогічний процес у школі є єдністю виховних дій, здійснюваних на уроці та в позаурочний час. Урок є провідною, але не єдиною формою навчання і виховання школярів. У ході навчального процесу закладаються основи розуміння дітьми краси дійсності і мистецтва, формування естетичного ставлення до життя [4: 143].

Продовженням роботи з естетичного виховання на уроці є творча художня діяльність учнів у процесі позакласних занять. Естетичне виховання, організоване в позаурочний час, виконує ряд важливих педагогічних функцій. Воно дає можливість успішно здійснювати формування естетичного ставлення до мистецтва і дійсності, сприяє духовному збагаченню

особистості, вирішенню проблеми вільного часу, регулюванню впливу засобів масової інформації.

Школа накопичила великий досвід з естетичного виховання школярів у процесі позакласної діяльності. Робота з учнями ведеться в різних видах мистецтва і в найрізноманітніших формах, створені відповідні програми. Однак, необхідність глибокого аналізу освіти сучасності та розробки найбільш перспективних нових підходів до виховання, розбудова української освіти на засадах гуманізації та демократизації, усвідомлення цінностей і унікальності особистості кожного учня, визнання його творчих талантів і можливостей вимагають певних змін у позакласній роботі початкової школи, в її виховній практиці. У цьому складному процесі важлива роль належить мистецтву, що допомагає школярам глибше пізнати себе, свій внутрішній світ, спонукає до самовдосконалення, творчого розвитку особистості.

Збагачуючи предмет у позакласній роботі, вчитель не завжди замислюється над тим, що, окрім спрямованого навчання, відбувається природний розвиток якості образотворчої діяльності, змінюється уява, сприйняття світу, ставлення до власної творчості.

Проблеми уяви, образотворчої діяльності у молодшому шкільному віці розглядаються в педагогічній та психолого-педагогічній науці та практиці. Зокрема, Л.С. Виготський вважає, що головний напрямок розвитку дитини полягає в тому, що спочатку перевагу має рухово-дотиковий апарат. Дитину насамперед цікавить сам процес, не результат. У цей період дії дитини вирізняються сильним емоційним забарвленням. Пізніше починає зростати роль візуального сприйняття, починається боротьба двох установок, в якій перемагає зорова установка у сприйнятті світу [1: 72].

На думку А.С. Жукової, головне завдання мистецтва спільне із завданнями філософії: мистецтво вчить людину жити, воно передає їй досвід, відкриття і роздуми попередніх поколінь. Все це так. Але й сама мова мистецтва, її чисто образна сторона варті найбільшого дивування і захоплення. В цьому плані вміння досягти ілюзорності наближується до життя так, щоб воно саме здавалося “живим” – вершина діяльності художника [2: 44].

Дуже важливо у навчальному процесі реалізувати два останніх компоненти. Ні обсяг знань у готовому вигляді, ні вміння, що засвоюються за зразком, не можуть забезпечити творчої можливості людини. “Розвиток творчих здібностей вимагає спеціального механізму – своїх навичок, свого тренажу. І вчити цього необхідно із самого юного віку – коли дитина найбільш до цього прихильна. Цьому положенню пора стати педагогічною аксіомою”, – вважає Б.М.Неменський [6: 3]. Способи творчої діяльності вимагають винаходу власних шляхів реалізації задумів.

Мистецтво дизайну є особливим способом естетичного освоєння дійсності. Воно забезпечує широкі можливості художньо-образного відображення навколишнього середовища, впливу на особистість, її почуття, смакові уподобання, ціннісні орієнтації, що і є головною метою естетичного виховання в початковій школі.

Для реалізації даної мети в позакласній роботі вчителю недостатньо тільки добре знати предмет і освітню галузь, до якої він належить, але й бути творчою особистістю, мати високий рівень ерудиції. Педагогу треба йти в ногу з часом, орієнтуватись у сучасних концепціях національного виховання та напрямках розвитку освіти, збагачувати свій досвід новими технологіями та методиками, що з’являються в теорії та практиці навчання.

Учителю слід пам’ятати, що навчально-виховний процес – це цілісна соціально-педагогічна система, яка містить мету, зміст, форми, методи, результат. Тому реалізація одного з її елементів вимагає системного, комплексного підходу до реалізації інших елементів у певній взаємодії відповідно до внутрішніх та зовнішніх умов системи.

Дана стаття допоможе вчителю спланувати та організувати власну педагогічну діяльність та діяльність учнів у позакласній роботі, спрямовану на розвиток естетичної культури молодших школярів засобами дизайну.

У першу чергу, хотілося б звернути увагу на те, що наслідком правильно організованої позакласної роботи в початкових класах є велика зацікавленість дітей у роботі.

Доцільно добирати тематику уроків відповідно до захоплень дітей. У віці молодшого школяра дитина вимагає від виробу не тільки краси, а й корисності, що і є складовими загальновідомої формули дизайну.

Грунтуючись на аналізі різних тлумачень поняття дизайну, його адаптоване і, головне, зручне для школи визначення дала Л.П.Маліновська: “Дизайн – це придумування і створення людиною красивих, зручних речей і всього оточення, наприклад, зручної і красивої кімнати, зручного і красивого класу. Дизайнер – це людина, що придумує і створює красиве і зручне житло, одяг, машини, навіть цілі міста” [5: 21].

Діти люблять конструювання. Вони не тільки малюють, оздоблюють речі, а й створюють їх [3: 41]. Уже на перших заняттях з художнього конструювання вони повинні щось виготовити, відчувати радість відкриття. Для практичних занять ми пропонуємо заздалегідь підготувати різноманітні матеріали. Усі необхідні знання й уміння найкраще здобуваються саме у творчій діяльності, тоді, коли перед дитиною стоїть практична задача, що направляє пошук і визначає вибір матеріалу і способів його обробки. Бажано заохочувати дітей і до самостійного експериментування з матеріалами, а в тих випадках, коли це можливо, учні повинні брати матеріал для виробу не за вказівкою (даною вчителем або написаною в інструкції), а вибирати самостійно, відповідно до поставленої задачі. Учитель, в свою чергу, повинен знати сам і знайомити дітей з найбільш важливими властивостями всіх сучасних матеріалів і способами їх практичного використання. А таких матеріалів на даний час з’являється все більше й більше.

Гідною альтернативою вже добре всім відомого кольорового паперу можна вважати самоклеїтку різнокольорову плівку “ORACAL”, яка значно простіша в технології її обробки і має естетичніший вигляд. При роботі з такою плівкою зникає проблема охайного використання дітьми клею, значно полегшується робота над кресленням деталей, оскільки тильна її сторона – це розмічений в клітинку папір. Все це є значною економією так дорогоцінного на занятті часу, що дозволяє вчителю і учням виконати більший обсяг робіт, і, як наслідок, значно розширити свій кругозір.

Картон, який, як правило, використовується на уроках конструювання як основний матеріал, пропонуємо замінювати пластиком. Різноманітність у властивостях різного роду пластика дає змогу використовувати його в різних цілях при конструюванні.

Не слід зупинятися при виборі матеріалу на шаблонних, всім добре відомих варіантах, оскільки в такому випадку значно обмежується професіоналізм.

Першим завданням може бути виготовлення макету якоїсь будівлі. Кожен з вихованців спочатку малює на папері свою споруду. Один робить будівлю під зруб, другий створює середньовічний палац, третій казковий будинок, який незабаром з’явиться на іншій планеті. Заняття можуть бути на різноманітну тематику з відповідними завданнями: виготовлення вітальних листівок, книг-розгорток, пазлів; оформлення класної кімнати, сцени в актовій залі, різноманітних виставок, святкових карнавалів; дизайн одягу і т.п.

На таких заняттях у дітей розвивається фантазія, пробуджується великий інтерес до цього виду діяльності. Діти люблять будувати, конструювати різні предмети побуту, машини, макети архітектурних ансамблів. Вони надзвичайно винахідливі, і все, що потрапляє до їхніх рук у квартирі, на вулиці, у лісі, на березі моря, часто перетворюється в матеріал, який допомагає реалізувати творчу фантазію.

На заняттях педагог розповідає, що всі вироби, які є навколо (машини, літаки, верстати, предмети побуту, одяг), створюються при активній участі дизайнера. Чим вищий його професійний рівень, тим красивіший предмет.

Наше дослідження дає підстави для таких висновків та рекомендацій:

- варто систематично проводити позакласні заняття з різних дисциплін початкового навчання: образотворчого мистецтва, трудового навчання, художньої праці, я і Україна і навіть математики, враховуючи виховні можливості дизайну;
- знайомити дітей з найбільш важливими властивостями всіх сучасних матеріалів і способами їх практичного використання;

- вивчати можливості застосування графічних редакторів ЕОМ, що значно підвищить ефективність позакласних занять.

У подальшому слід продовжити пошук шляхів планування та організації педагогічної діяльності та діяльності учнів початкових класів у позакласній роботі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психол. очерк: кн. для учителя. 3-е изд. – М.: Просвещение, 1991.
2. Жукова А.С. Помогите смешным рисункам. Книжка для родителей. – М.: Просвещение, 1966.
3. Кабиш І.Ю. Развитие художних способностей детей младшего возраста. – К.: Радянська школа, 1981.
4. Лихачев Б.Т. Теория эстетического воспитания школьников: Учеб. пособие по спецкурсу для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1985.
5. Малиновская Л.П. Вопросы формирования дизайнерского мышления на уроках изобразительного искусства в начальных классах. – Тернополь, 1993.
6. Неменский Б.М. Мудрость красоты. М.: Просвещение, 1987.

УДК 371.036

Т.М. Голінська

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВ

У статті подано характеристику процесу художньо-естетичного виховання учнів початкової школи засобами інтеграції різних видів мистецтв, розкрито вплив різновидів мистецтв на розвиток дітей.

In the article the characteristic of process of is art-aesthetic education of pupils of an elementary school by different kinds of arts integration is submitted, the influence of versions of art on children development is opened.

Постановка проблеми. Необхідність у принципово новому здійсненні естетичного розвитку молодших школярів підкреслюється у державних документах, що регламентують процес удосконалення освіти. Так Державним стандартом початкової загальної освіти передбачається реалізація принципу “інтеграції різних видів мистецтв та означення художньої культури як системи скоординованих знань, опанування яких необхідно для формування у свідомості учнів цілісної художньої картини світу полікультурного простору” [5: 37]. Застосування вчителем у закладах освіти усього спектру мистецьких дисциплін, націленого на формування естетичної свідомості, спроможне не лише на репродуктивне відтворення учнями елементарних знань, умінь і навичок, а також на формування в них розуміння мистецтва як історичної духовної спадщини, що потребує поваги, збереження і примноження у всій своїй неповторності і багатотворчості. Метою естетичного розвитку молодшого школяра є розкриття творчого потенціалу особистості, уміння сприймати красу і відобразити її у різних видах художньої і практичної діяльності. Творчий потенціал особистості засобами мистецтва проявляється у процесі: споживання творів мистецтва; надбання мистецтвознавчих знань; власної творчості в сфері мистецтва. Вищезазначене дає підстави говорити про актуальність даної теми.

Аналіз останніх досліджень. На інтеграційній основі розроблена педагогічна система формування естетичного мислення школярів засобами мистецтва Н.Фунтіковою [12], що передбачає поступовий і систематичний розвиток структурних компонентів образного мислення шляхом спеціальним чином організованого спілкування з творами світового та національного мистецтва. Вивченню творів мистецтва на засадах їхнього поєднання у процесі формування художнього розвитку школярів присвячено роботи О.Дем’янчука [4].